

APROXIMACIÓ A LA DESCRIPCIÓ I ESTUDI DELS BARRIS DE BURJASSOT
SEGONA ENTREGA DE LA SERIE.

(Del bolletí "Asociación Amigos de San Roque". nº 35 de septiembre 2008).

EL BARRI DE CANTERERIA (1ª PART)

Per Santiago López Garcia.

Nota.- En esta ocasió cal agrair la col·laboració del Sr. José Alonso Andrés (*Panduro*), de la Sra. Isabel Garcia Carbonell i del Sr. Manolo Arroyo Zarzo per les seues explicacions i comentaris, així com la del Sr. Juan Manuel Alabau per les fotografies que ací s'adjunten.

Apresiasiades lectores i apreciats lectors. Tal com anunciarem a l'anterior bolletí nº 34 d'enguany 2008 respecte a l'estudi dels diversos barris de Burjassot ara encetarem la sèrie d'entregues ab el destacat **barri de Cantereria**, puix de fet podem dir -segons la meua apreciació- que és el barri més genuí i veterà de Burjassot.

Pense que tots saben perfectament a quin barri m'estic referint. Pero pot ser que alguna persona no tinga massa clar el perquè de nomenar-lo **Cantereria** i no **Espartero** o inclús **Lucense**. Evidentment, si se vol, totes són denominacions vàlides. Pero si hem de triar la més antiga i la més autèntica caldrà dir **barri de Cantereria**.

La veritat és que este barri reünix unes característiques que el fan destacar entre el conjunt de barris de la nostra ciutat, puix ha tingut un procés històric determinat. Té una geografia i una topografia molt concretes; un paisatge arquitectònic i etnogràfic característic; una evolució poblacional específica, i un teixit social sòlid consolidat ab una parròquia pròpia, un important centre escolar, una associació de veïns, una comissió fallera i un local social destinat a llar de jubilats.

La seua geografia se caracteriza per confrontar ab la línia divisòria comuna entre els termens de Burjassot i València (Benimàmet). La seua topografia ocupa, principalment, una part de la partida de l'**Almara**, així com de la totalitat de la partida de **les Coves** i s'adapta a la suau pendent del principi de la denominada **Lloma Llarga**, tenint un perímetre molt concret que té forma allargada i estreta, i estructurat en tres carrers paral·lels: c/ Professor Enrique Tierno Galván (que anteriorment es denominava *Glorioso Ejército Español* i anys abans es denominava Camí del Campament), c/ Espartero (el carrer més

característic), i c/ Mestre Chapí creuats pel carrer Mestre Plasència; carrers que tenen una continuïtat en els rectilinis carrers Escalante i c/ Pintor Velázquez. No obstant, cal puntualitzar que en realitat este barri pels anys 1920 sols arribava fins a la costereta del Camí del Campament. I que pels anys 1930 s'allargà a l'atre costat del mateix formant-se un nou nucli de vivendes on després també s'ubicà la **terrassa i la granja Lucense** que passà a donar nom a esta atra zona com barri **Lucense** per a diferenciar-lo de la zona que alguns anomenaven barri o barriada d'**Espartero**. Pero a ran de la dècada dels anys 1950 sengles barriades anaren estenent-se fins a conformar un nucli unitari. Per aixó, es comprensible que alguna persona vinga barrejant els tres noms **Cantereria, Espartero i Lucense**.

Aquella típica geografia va ser alterada, fa unes dècades, pel traçat d'una moderna autovia denominada Pista d'Ademús. No obstant, abans que es construïra a ran de la dècada de 1960, també havien existit tant l'antic i polsegós camí vell a Lliria prop del **barranc de l'Almara**, com l'anterior -i ausades que precari- camí del cementeri de Burjassot, els quals anaven quasi paral·lels.

La construcció de dita autovia vingué a modificar ací el projecte urbanístic que l'anomenat Pla de la Gran València denominava *Plan Parcial (de Burjasot)* de l'any 1955 que planificava el traçat de nous carrers paral·lels des de l'atra vessant de **l'Almara**, on està el carrer Cristobal Sorní, fins arribar ací on està l'antic carrer Campament. Conseqüentment, quedaren tallades diverses parcel·les agràries, entre elles l'extrem dels terrenys de la Granja, i inclús es va enderrocar l'incipient carrer denominat Pintor Domingo (nom que recentment ha sigut recuperat per a retolar ara un nou carrer transversal).

No obstant, a esta banda encara quedà el traçat quadriculat dels carrers Cardenal Cisneros i c/ Teruel que són testimoni d'aquell planejament urbanístic de 1955.

Una atra característica d'este barri, és el fet de ser el més perifèric de Burjassot; entenent com perifèric la circumstància d'estar distant del centre neuràlgic del poble, una separació física que sols es salvava en aquella època ab l'assagador i ab dos sendes.

Evidentment, l'existència del barranc de *l'Almara* així com de les hortes que n'hi havia en la vall produïen una llunyania entre els dos nuclis urbans. Cosa que l'actual creixement urbanístic ha eliminat. Pero la construcció de la moderna autovia, denominada Pista d'Ademús, traçada per la fondalada existent entre les elevacions que tanquen la partida de *l'Almara*, ha vingut a crear una nova barrera separadora entre el **barri de Cantereria** i la resta del poble; fins fa ben poc sols salvada per una passarel·la aèria per a peatons i un

túnel transitable sota l'autovia pel carrer Pintor Goya. No obstant, recentment, s'han habilitat un parell de passos o túnels al final del carrer Mare de Déu de la Cabeça també sota l'estructura de la pista d'Ademús que comuniquen ab l'immediat **barri de l'Almara**, per la zona de l'Ambulatori Mèdic.

Una altra característica és que, segons pense, la seua configuració com a barri va ser de les primeres que tingueren lloc a Burjassot. Cosa curiosa, precisament, a ran de l'existència d'una venta. Sí, una venta.

De fet, en l'Archiu del Regne consta en un mapa de 1769 un lloc junt a la vora de l'antic camí de Lliria denominat, textualment, "**Ventetes de Burjasot**". Així mateix en els mapes que posteriorment els ingeniers de l'eixercit francès de Napoleó delinearen dels voltants de la ciutat de València està dibuixat Burjassot. I en direcció a Benimàmet està representada una edificació aïllada a l'encreuament de l'assagador ab el vell Camí Reial de Lliria.

A més abundància, en documentació parroquial de 1803 apareix citada esta zona ab el descriptiu nom: "**Arrabal de la Venta**". I en mapes un poc posteriors continua apareguent grafiada també, a l'encreuament del camí d'eixida del poble o "assagador" en direcció a Benimàmet ab el Camí Reial de Lliria una **Venta** i una **Venteta**.

Caldrà dir que en aquella época el Camí Reial de Lliria passava pel poble de Beniferri, i continuant pel Camí Fondo s'acostava a la vertent de llevant de l'elevació montana que compartix Burjassot i Benimàmet. En aquella época existien ventes que s'ubicaven al costat dels camins per a atendre als viagers que transitaven per allí.

Caldrà que els faça l'advertència que no s'han de confondre estes ventes en unes altres de la família Pons que s'ubicaren molts anys després no molt lluny del posterior nou traçat de la carretera de Lliria que passà junt on s'ubicà el trinquet de pilota.

Així, -segons pense- aquella primera "venta" (que com molts recordaran és una espècie d'hostal; és dir casa on per un preu estipulat es dona de menjar i s'oferix allotjament, inclús per a les cavalleries en les quadres de la venta) fon l'origen del barri que actualment coneguem com barri de **Cantereria**.

Pero...molts de Vostés diran: ¿i que té que vore una "venta" en una "cantereria"?

Immediatament aclarix l'enigma... En efecte, aixó cal també comentar-ho: puix en efecte el nom de "**cantereria**" fa referència a una instal·lació industrial dedicada a obrador de terrisser o més específicament canterer.

L'explicació del seu origen la done de seguida: Certament, primer s'ubicà "la Venta" que tenim constatada. Però a ran de 1862 l'emprenedor Sr. Burgos Pascual va instal·lar; concretament a l'encreuament del camí fondo o vell de Lliria (ara denominat carrer Professor Enrique Tierno Galván) ab l'assagador (ara denominat c/ Pintor Goya) un obrador industrial dedicat a fabricar "cànters", que com vostés sabran són uns recipients de terrissa de ventre gros i de coll curt i estret. La presència d'esta cantereria acabà per identificar este emplaçament i passà a diferenciar el topònim.

El fundador de l'empresa trià este lloc per la seua especial ubicació, i particularment per dispondre allí mateix d'un plaçer de matèria prima per a fer cànters; és dir terra argilosa que banyant-la ab aigua es torna molla, i així es pot pastar, i que després de pastada es pot afaçonar o modelar per a fer peces tals com cànters. Estes peces de fang argilós han de passar després a ser cuites dins d'un forn especial.

Al respecte de tot açò, en un plànol de principis del segle XX consten els topònims de "*La Venta*" i el de "*Hoyo de Frai Anton*". I ací tenim un atre enigma:

¿Por ser que tants anys d'extracció industrial d'argila poguera produir el gran clot ubicat entre el Camí Fondo i la Séquia de Fartamal (el qual després passà a transformar-se en uns horts abancalats)? tal com el coneguerem abans que anys després l'enrunaren ab els residus de la construcció de la Pista d'Ademús. En l'última època ha segut conegut ab el topònim Clot de Petols quan treballava els bancalets el Coixo Purna. Ara és un anodí solar ras.

Es dona el cas, que actualment, ab les sorprenents i recents obres urbanístiques que s'estan fent prop d'esta zona les màquines excavadores s'han trobat importants plaçers o depòsits detrítics d'arenes i argiles grogues.

Cabdellant al fil de l'evolució del barri els diré que als últims anys del segle XIX s'experimentà una important modificació en les característiques del lloc, puix es va traçar el ferrocarril des de l'*Empalme* a Paterna, creuant ací per damunt del camí vell de Lliria (que venia des de Beniferri) i de la séquia de Fartamal (que venia des del Molí de Bonany), i tallant de gaidó els camps que hi havia en esta zona; així les parcel·les resultants quedaren ab una disposició triangular que provocava que la faena de llaurar ab l'aladre resultava dificultosa tal com recorda el llaurador Sr. José Alonso Andrés (*Pep Panduro*).

En principi esta línea del trenet no tenia cap parada en esta zona concreta, pero per l'any 1956 l'empresa de ferrocarrils FEVE -considerant l'augment en població d'este barri- va construir un baixador (*apeadero*) (denominat, atenant la seua ubicació, precisament, de "**Cantereria**").

Efectivament, en aquella época la “venta” ya era un record passat, i por contra la Cantereria era una realitat evident. !Així és com ho veigj.
Agraint la seua atenció. (Continuarà en el pròxim bolletí.)

Santiago López Garcia

(autor de la crònica *História del barri de Cantereria*)